

ארגון חבל הצלה – סיוע ותמיכה לאבות במצבי גירושים ומניעת התאבדויות.

לכבוד הועדה המיוחדת לצדק חלוקתי ולשויון חברתי, יו"ר הועדה ח"כ מכלוף מיקי זוהר

מכובדי, גבירותי ורבותי.

נייר עמדה לוועדה בנושא "הטיפול בתלונות שווא: האם גברים שווים בפני החוק?"

בפתח דברינו נרצה להודות לכבוד היו"ר והועדה על הנכונות לגעת בנושאים שנויים במחלוקת מסוג שכזה. תודה על הבמה החשובה ואולי זרקור קטן לברר מדוע יש כל כך הרבה מאמץ למנוע קיומה של ועדה בכנסת ישראל ומי מרוויחים מכך...

ארגון חבל הצלה מגיש סיוע ועזרה ראשונה לאותם אבות וגברים הנמצאים במצבי הלחץ הכי גדולים ממגוון נסיבות שונות הקשורות להליכי גירושים. לא אחת קיבלנו במהלך השיחות מידע מאותם אבות על מעורבות של תלונות כזב ועדויות שקר בהליכים המתנהלים נגדם. חלקם חסרי ניסיון בתחום ואינם יודעים את זכויותיהם, חלקם ללא יצוג משפטי הולם, חלקם עומדים בפני חוקר/ת עוינים אשר כבר גיבשו דעה כלפיהם על סמך הצצה בגיליון המחשב של המשטרה וחלקם בטוחים כי חובת ההוכחה על כתפיהם במקום ההפך.

לידינו מגיעות עדויות רבות על תלונות שווא, להערכתנו הזהירה מתוך מעל 230 פניות שהגיעו אלינו בשנה וחצי האחרונות מעל -70% מהמקרים העידו כי הם סבלו מתלונות שווא וכ-30% מהם דיווחו כי נעשה ניסיון לתלונת שווא באמצעות הילדים. חלקם יכלו להוכיח זאת על ידי ראיות מצולמות, מוקלטות או באמצעים אחרים, חלקם נאלצו להסתפק במילה כנגד מילה אבל בסופו של דבר לא הוגש נגדם כתב אישום והתיק נסגר.

לא נוכל להביא בזמן הקצר את כל הסיפורים לצערנו. אבל בהחלט אנו רוצים לשלוף מקרה אחד לשם ההמחשה שימש את הועדה בתור מקרה בוחן לדין הנ"ל.

מה זה בכלל "תלונת שווא"?

בעת הגירושין, על מנת לקבל יתרון במגורים בבית המשותף ובטיפול בלעדי בילדים ולאחר מכן קבלת מזונות בהתאם – פונות נשים, בעצת עורכי דין או "יועצי אחיתופל" למשטרה, בטענה שהפרוד/גרוש שלהן אלים כלפיהן או כלפי ילדיהם המשותפים. יש להדגיש שתלונות שווא אינן נחלתן הבלעדית של נשים וישנם גם גברים שמגישים תלונות שווא בתחומים אחרים (בגירושים הם יגלו מהר מאוד שאין טעם לבזבז זמן על זה אם ינסו, לא תהיה שום השפעה על האישה).

המשטרה, כמו משטרה, מגיעה, גובה עדויות ומוציאה מידית צווי הרחקה. משם הדרך קצרה לניתוק הורה כשיר מילדיו, ולאחר מכן מעבר למסלול מרכז קשר, ועדות סקר, פגישות אינסופיות עם פקידות סעד, מכוני תיאום הורי, מבחני מסוגלות הוריים. וכמובן – ילדים מסכנים שמקבלים הורה שהתנתק ללא סיבה אמיתית מחד, והורה מתוסכל, שחוק ונקמן, מאידך. אנו נותרים עם סכסוך אחד ארוך שמתמשך על גבם של חסרי הישע. תעשייה ענקית של מכוני תיאום הורי ומבחני מסוגלות מיותרים, וכמובן עורכי דין לענייני משפחה - חוגגת על דמם של הנפגעים. המשטרה ובתי המשפט קורסים מעומס.

מי עוד נפגע מכך?

מעבר לילדים הנמצאים בתווך הסכסוך, ולהורים המנותקים, נפגעים גם המתלוננים/ות האמיתיים. המשטרה המוצפת בתלונות שווא והופכת עיוורת. מהיעדר ראיות לכאן או לשם – התלונות נסגרות מחוסר עניין לציבור, מותירות זוג בקונפליקט עמוק ומתמשך, מערכת שלמה מטפלת בהם, וכמובן – נותר רקורד לא מוצדק כתיק אלמ"ב (אלימות במשפחה) במשטרה, שמלווה את ההורה למשך כל חייו. הגישה האוטומטית של המשטרה היא פשוט במידה ואין הוכחות חותכות לעבירה אז לסגור את התיק או להפנות את הזוג לקבל מענה בבית משפט במקום בהליך פלילי.

למה קשה לטפל בנושא זה?

קשה להעריך את אחוז תלונות השווא בישראל. הסיבה היא שהתיעוד במשטרה אינו אחיד. רוב התלונות נסגרות מחוסר עניין לציבור או מחוסר ראיות ולא תחת "חוסר אשמה" שמאפשר לחשוד לתבוע בהליך אזרחי. תלונות אלה לא ניתנות לניתוח להבנת הממדים, למשל כהצלבה בין תחנות משטרה על אותה משפחה, או כחלוקה בין זוגות נשואים וזוגות פרודים, בין נשים כמגישות תלונה בשמן או בשם הילדים, וכן הלאה. אז איך אפשר לדבר על תופעה אם אף אחד לא מודד אותה?

התופעה מוכרת ונידונה בהרבה חוגים. עם זאת, ארגוני הנשים נזעקים בכל פעם מחדש מהעלאת הנושא לדין. כאילו שהאינטרס שלהן נפגע מכך. הם זועקים מתחת לכל רמקול רענן "הגדרת תלונות השווא והצמדת התופעה רק לנשים אסורה". במקום לעודד את הטיפול במכה הקשה הזו, שקשה לאמוד אותה במספרים בשל חוסר התיעוד והסגירה החצי-אוטומטית, לטובת המתלוננות האמיתיות, למיגור התופעה, למניעה ומציאת מקרים קשים וטיפול בהם. הם כורכים את התופעה בעוד נושאים שנמצאים באי הסכמה בתחום הגירושין.

ההערכות מדברות על היקף תופעה של בין 12% ל 28% מהתלונות המוגשות בכל תחום האלמ"ב, כתלונות שווא, המוגשות מראש בזדון ככאלה. המספרים מבוססים על מחקר שפורסם בקנדה ובחן אלפי מקרי תלונות שהוגשו בקרב זוגות בהליכי גירושין ופורסמו ע"י פרופ' יואב מאז"ה (פורום קהלת, 3.2016).

ארגוני הנשים טוענים שהמספר נע סביב 2%, אולם מספר זה הופרך בבדיקה של עו"ד יואב מאז"ה שעקב אחרי המקור של הנתון הזה והגיע למבוי סתום. עיתונאית בשם סוזן בראונמילר השתמשה בנתון הזה בספרה בשנת 1975 (!!) כאשר היא מסתמכת על עדות שמיעה כביכול של איזה שופט שדבריו לא הופיעו בשום מקום וגם המקורות שכביכול הסתמך עליהם דחו את הטענה הזו...

מה נעשה עד היום בתחום?

הנחיה 2.5 של הפרקליטות (לאחר תיקון של עדנה ארבל) מאפשרת למתלוננות לא להיענש על מתן עדויות סותרות או שקריות. מטרת התקנה הייתה חיובית – מתן הגנה על מתלוננות שחוו התעללות מינית בעת מתן עדותן. בפועל, התקנה נותנת מטריה חוקית לנשים בעת מאבק גירושין לעשות שימוש במשטרה ככלי נגד הגרוש שלהן וקבלת יתרון מול הרשויות. ההנחיה תוקנה בשנת 2016 על מנת לאפשר לתבוע במידה שהוכחה חוסר אשמה. אולם זאת לא ניתנת להוכחה משלא מבוצעת חקירה והתלונה נסגרת בשל חוסר עניין לציבור. כלומר – עד שלא תבוצע רפורמה בנושא הטיפול בתלונות שווא במשטרה ובבתי המשפט – התופעה תמשיך ותשגשג.

אנו קוראים למקד את המאמץ באכיפה מוגברת מטעם המשטרה, לחקור תלונות החשודות ככזב, להפעיל כלי חקירה ולמצות את הדין.

